

Citát:

*„Hlavní překážkou
v poznání pravdy není lež,
ale zdánlivá pravda.“*

A. Schopenhauer

ÚVODNÍK

Vážení čtenáři,

v době uzávěrky Zpravodaje vrcholí v Poslanecké sněmovně jednání o podobě státního rozpočtu na příští rok.

Na kritickou situaci v lesním hospodářství intenzivně upozorňují vlastníci lesů odpovědné orgány minimálně od loňského podzimu. Tuto krizi pak prohloubilo katastrofální sucho v letošním roce a doslova invaze lýkožrouta smrkového, o nichž přinášela média informace snad každý den. Situace je některými politiky sice označována za nejhorší kalamitu od dob Marie Terezie, ale na podporu lesního hospodářství vláda schválila jen 621 miliónů. Po dalších jednáních ministr zemědělství oznámil, že se mu podařilo vyjednat navýšení podpory pro lesy o dalších cca 600 miliónů, zejména na příspěvky na hospodaření v lesích.

Jsme za toto navýšení samozřejmě rádi a za normálních okolností by se jednalo o velký úspěch. V současné době však potřebují české lesy od státu mnohem větší pomoc. Bez podpory Ministerstva zemědělství ve formě kompenzace ztráty na výnosu z lesní výroby (podobně jako u zemědělců) nebudou vlastníci lesů schopni zajistit obnovu kalamitních ploch a zajištění porostů do produkční fáze. V současné době se totiž hodnoty výnosu z 1 ha lesního majetku pohybují už 3000 Kč/ha pod limitem, který je nutný právě k obnově kalamitních ploch, jejich zajištění a přípravy do věku produkce.

Obracíme se proto na všechny poslance, aby svým hlasem podpořili pozměňovací návrh, který byl předložen ve 2. čtení rozpočtu a který navyšuje podporu lesního hospodářství o 5,8 mld. korun. Na řešení následků sucha v lesích by podle jeho předkladatelů mělo jít 3,8 mld. z rozpočtu Ministerstva zemědělství z podkapitoly „Ostatní výdaje na státní politiku resortu, inspekční, kontrolní a výzkumnou činnost“ a 2 mld. z rozpočtu Ministerstva životního prostředí, kde se jedná o přesun prostředků z prodeje emisních povolenek a prostředků určených na program „Dešťovka“.

Proč z těchto dvou zdrojů? Jsou to právě lesy, které se významně podílejí na snižování skleníkových plynů a díky nimž může stát s „odpustky za CO₂“ obchodovat. Nezalesněné holiny žádný uhlík nepoutají, ale naopak při postupujícím rozkladu zbytků dřeva a půdy se CO₂ do ovzduší uvolňuje. A jsou to právě lesy, které přitahují vodu z oceánu do vnitrozemí.

V zájmu nás všech je kalamitní plochy co nejrychleji zalesnit, protože ponechání lesů svému osudu s tím, že si příroda poradí sama, by vedlo jen k dalšímu vysoušení krajiny.

Ing. František Kučera
předseda SVOL

Petici SVOL podpořilo téměř 16 000 občanů. Jaké kroky státu budou následovat?

13. listopadu předalo Sdružení vlastníků obecních a soukromých lesů „Petici za zdravé a prosperující lesy pro příští generace“ místopředsedovi Petičního výboru Poslanecké sněmovny Stanislavu Blahovi, který je zároveň členem Rozpočtového výboru.

Za šest týdnů podepsalo petici 15 849 občanů. Mezi nimi i známé osobnosti z oblasti sportu, kultury či vědy. Lidé tak vyjádřili symbolické semknutí veřejnosti, vlastníků lesů, lesníků a vědců a řekli nahlas, že jim osud našich lesů není lhostejný.

K sepsání petice vedl vlastníky lesů nedůsledný a pomalý postup státu při řešení kůrovcové kalamity. „*Petici vyjadřujeme úzkost a obavy o osud nestátních lesních majetků, které dlouhodobě a bezplatně poskytují společnosti řadu užitek a služeb. Jejich hodnota představuje několik miliard korun ročně, jež lidé v různých formách z lesů čerpají. Nyní přišel čas, kdy jsou lesy v kritické situaci a je nezbytně nutné část těchto prostředků do nich vrátit, splatit dluh, který vůči nim společnost má*“, řekl František Kučera, předseda SVOL při předání petice.

Hospodaření vlastníků lesů, stejně jako zemědělců, je silně závislé na klimatických faktorech. Oni za sucho, rychle se zhoršující zdravotní stav starších lesních porostů a kůrovcovou kalamitu nemohou. Naopak se snaží vyrovnat s obrovskými finančními ztrátami, bojují o ekonomické přežití svých rodin, firem, zaměstnanců a živnostníků, o zachování všech funkcí hospodářských lesů, udržení vody v krajině, o zachování života na venkově.

Stanislav Blaha, místopředseda Petičního výboru, podpořil vlastníky lesů slovy: „*I jako starosta Uherského Hradiště, které vlastní necelých 500 hektarů lesů, rozumím vašim obavám. Vaše požadavky*

Petici za zdravé a prosperující lesy předali zástupci petentů poslanci Stanislavu Blahovi (vpravo).

projednáme na lednové schůzi výboru, po níž bude následovat veřejné slyšení v Poslanecké sněmovně. Jako další možnost vidím poslaneckou interpelaci premiéra či

ministra zemědělství“. Zároveň potvrdil, že financemi do lesů se bude opětovně zabývat i rozpočtový výbor.

Dle TZ SVOL (14. 11. 2018)

Senátoři chtějí pomoci vlastníkům lesů

Z tiskové konference po jednání senátního výboru 26. září.

26. září se konalo zasedání senátního Výboru pro územní rozvoj, veřejnou správu a životní prostředí. Senátoři zajímalo, jak stát pomáhá vlastníkům lesů zvládat kůrovcovou kalamitu finančně i legislativ-

ně. Zda jsou navrhovaná opatření dostatečná a rychlá, aby vlastníci lesů nebyli přinuceni k prodeji svých majetků. Zda

pokračování na str. 6. »

Lesy pro společnost

Ve dnech 9. a 10. října 2018 se v Košické Belej po čtyřech letech opět setkali vlastníci nestátních lesů, lesníci, odborníci ze státní správy a vzdělávacích a vědeckých institucí, aby si vyměnili své poznatky a zkušenosti z obhospodařování lesů, zhodnotili aktuální problémy a pokusili se nastínit možnosti jejich řešení. Čtvrtou mezinárodní konferenci vlastníků

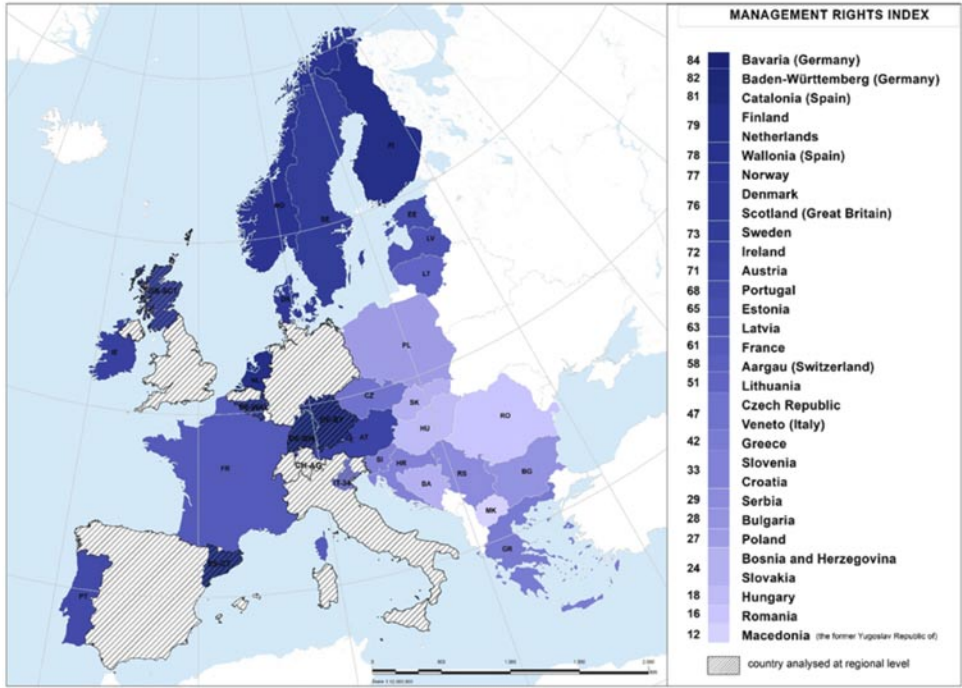
a správců lesů na Slovensku uspořádalo Gemerské regionálne združenie vlastníkov neštátnych lesov. Pozvání na konferenci přijali zástupci SVOL Stanislav Janský a Roman Šimek, kteří ve svých příspěvcích popsali situaci nestátních vlastníků lesů v České republice.

Největší část prezentovaných a diskutovaných témat se týkala situace lesnictví na Slovensku. Jednalo se především o připravované legislativní změny, finanční podpory v lesním hospodářství, vztah ochrany přírody a vlastnictví lesa, problematiku bezzásahového režimu v lesích, postavení nestátních vlastníků lesů ve společnosti, porovnání jejich práv a povinností v jednotlivých evropských zemích

pokračování na str. 2. »

a vztah státní správy k nim. Ve druhém tematickém bloku se pak hovořilo o ekonomických aspektech hospodaření v lesích, ekosystémových službách, strukturálních změnách v lesnicko-dřevařském sektoru a dopadech politiky na lesnictví. Účastníci byli také seznámeni s výsledky Národní inventarizace lesů na Slovensku.

Právo na obhospodařování

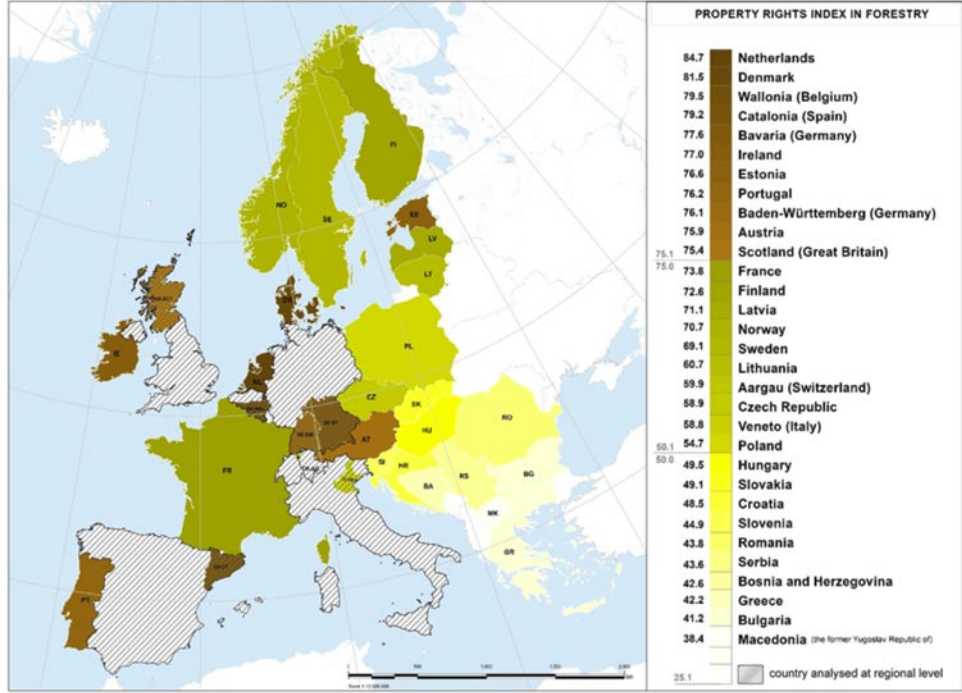

Vztah ochrany přírody a lesnictví

Jako červená nit se všemi příspěvky prolínal stále vyhocenější vztah institucí ochrany přírody vůči lesnictví, zvyšování požadavků na ochranu a zhoršování podmínek pro hospodaření v lesích.

Luboslav Mika ze státního podniku Lesy Slovenské republiky se ve svém příspěvku věnoval historii ochrany přírody na Slovensku, právu vlastnit majetek (lesy)

Index vlastnických práv

a hodnotil důsledky plánovaného požadavku orgánů ochrany přírody zvýšit do roku 2030 rozlohu bezzásahových území na 5 % z celkové rozlohy Slovenska v rámci připravovaného a projednávaného dokumentu Envirostrategie 2030.

Dnes je na Slovensku do režimu bezzásahovosti (5. stupeň ochrany přírody) zařazeno 86 047 ha pozemků, to je 1,75 % rozlohy SR (stav k 31. 12. 2017). Přitom 78 343 ha bezzásahových území je v lesích, to je 4,03 % rozlohy lesů a 91 % rozlohy všech bezzásahových území SR. Plán navýšit bezzásahová území SR na 5 % představuje zvýšení jejich celkové rozlohy na 245 175 ha. Jestliže dojde k zachování současného poměru lesů (tj. 91 %) v celkové výměře bezzásahových území, znamená to, že 223 109 ha lesů, tj. 11,48 % jejich rozlohy, se dostane do bezzásahového režimu.

To je ve značném kontrastu se zjištěním Občanského sdružení Prales, které identifikovalo na Slovensku 10 583 ha pralesů. Všechny ostatní lesy, tedy 1 933 540 ha,

jsou výsledkem lidského obhospodařování ..., bez kterého se stanou pouze destabilizovaným územím.

Luboslav Mika konstatoval, že směrnice EU jsou v podmínkách Slovenska používány jako nekompromisní beranidlo – „strašák“ na prosazování výhradně ochrannářských zájmů bez akceptování sociálního a ekonomického rozměru a celkového dopadu na stav ochrany přírody.

Svoji prezentaci uzavřel slovy: „*Hovoří se na jedné straně o trvale udržitelném rozvoji, na druhé straně jsou však ignorovány potřeby komplexního řešení (viz dnešní kalamitní situace); jsou ignorovány finanční možnosti státu (chybějící mechanismy a zdroje); jsou ignorována práva vlastníků a obcí (zonace TANAPu, Karpatské pralesy) a dopady na stav přírody. Místo pozitivní motivace (i finanční) byl zvolen*

direktivně-restriktivní přístup. Jsme svědky přímého i zákulisního zasahování a intervencí nevládních organizací a státních zaměstnanců na ně napojených. A jaký je výsledek? Ve jménu ochrany přírody byl za historicky nejvyšší sumy investované do ochrany přírody dosažen nejhorší stav přírody (lesů) v novodobých dějinách.

Velmi kritické názory na téma bezzásahového režimu v lesích přednesl odborný lesní hospodář, lesník Stanislav Bystrianský, který shrnul důsledky bezzásahového režimu na Slovensku pro dotčená území:

- 700 km² lesů muselo být předčasně obnoveno v důsledku lýkožroutové pandemie, jíž bylo možné zabránit, resp. ji zásadně zpomalit,
- byly zničeny poslední zachovalé klimaxové smrčiny, jež byly předmětem ochrany v NPR a tedy jedním z největších přírodních pokladů,
- není možné trvale využívat obnovitelné přírodní zdroje,
- nelze zlepšit hospodaření s CO₂,
- není možná aktivní ochrana původních

- druhů a eliminace nepůvodních druhů,
- došlo, dochází či dojde ke ztrátě pracovních příležitostí při obhospodařování lesů a při zpracování produktů lesa,
- nelze daná území využívat pro turistiku a rekreaci,
- zvýšila se nejistota při zásobování pitnou vodou a nelze budovat protipovodňové stavby,
- zhoršily se životní podmínky na venkově a ztížil jeho rozvoj.

Na závěr svého vystoupení řekl: „*Mezi propagátory bezzásahovosti se určitě najdou osoby, které prosazováním velkoplošné bezzásahovosti opravdu sledují upřímný záměr ochrany přírody. Ale ti podcenili historický vývoj slovenské krajiny, změněné přírodní podmínky a důsledky. Za bezzásahovostí je spíše naivita laiků, kterou v dnešní těžké době boje jednotlivců o přežití využili chytráci. Tuto naivitu využili pomocí masivní mediální propagace ideologie, že bezzásahovost všechny enviro problémy rychle, zásadně a zázračně vyřeší. Jejich chytráctví spočívá v tom, že jde o lehké živobytí bez zodpovědnosti připravované sofistikovaným způsobem pomocí skryté formy privatizace státního majetku a vyvlastnění soukromého majetku. Skrytá forma privatizace či vyvlastnění je v tom, že se občanům státu (akcionářům lesů ve vlastnictví státu) a vlastníkům soukromých lesů zabrání užívat a využívat jim patřící majetek pod záminkou ochrany přírody. Chytráci jsou potom jediní, kteří mají „patent“ na spravování a ochranu tohoto majetku s využitím enviro fondů státu a EU.“*

Soukromé lesy v Evropě

Jeden z nejzajímavějších příspěvků prezentovala JUDr. Zuzana Dobšínská, z Lesnické fakulty Technické univerzity ve

ROZHOVOR

Rozvažte lesníkům ruce

Během října Sdružení vlastníků obecních a soukromých lesů oslovilo občany České republiky, aby se připojili k petici za zdravé a prosperující lesy pro příští generace. Petičí vlastníci lesů reagují na situaci kolem kúrovcové kalamity a na postoj státu k jejich problémům. Jedním z těch, kteří petici podepsali a podpořili tak vlastníky lesů, je významný odborník na lesy, vědec doc. RNDr. Marian Slodičák, CSc. V lesním hospodářství působí celý život. Jeho zkoumání přináší poznatky, výsledky a postupy, jež se staly trvalou součástí práce praktických lesníků. Proto jsme ho požádali o rozhovor.

doc. RNDr. Marian Slodičák, CSc.

Co vás na petici zaujalo natolik, že jste ji podepsal?

Situace v lesích je vážná. Lesníkům vždycky trvalo dlouho, než se začali organizovat a bouřit proti stávajícímu stavu. Pokládám téměř za osobní, profesní nutnost se připojit k takovému hnutí, i když se mi zdá, že už je skoro 10 minut po dvanácté. Důvod je prostý. Již několik let upozorňujeme, že zdravotní stav lesů je kritický, v důsledku rozkolísanosti klimatu byl poškozen vodní režim a dlouhodobými kyselými depozicemi byl narušen koloběh

Zvolenu. S dalšími spolupracovníky zkoumala postavení nestátních vlastníků lesů v jednotlivých evropských zemích. Vlastnická práva zkoumali podle dvou principů:

- právního – ústavní právo vlastnit majetek,
- ekonomického – za jakých podmínek mohou majitelé využívat produkty a služby poskytované jejich lesy.

Položili si dvě otázky:

- Do jaké míry se odlišují vlastnická práva (a povinnosti) soukromých vlastníků lesů v evropském kontextu, nebo aspoň v kontextu bývalých socialistických zemí?
- Jaké jsou politické nástroje na obhospodařování soukromých lesů v evropských zemích?

Pro posuzování situace v jednotlivých zemích si stanovili 37 indikátorů, které hodnotili na stupnici 0 – 100 podle míry svobody (0 – úplné omezení práv; 100 – žádné omezení práv). Výsledkem pak bylo několik žebříčků srovnávajících evropské země podle práva na využívání nedřevních produktů lesa, práva na obhospodařování, práva na vyloučení veřejnosti ze vstupu do lesa a index vlastnických práv rozdělený podle bodů:

- 25–50 stupňů svobody: vysoce restriktivní zákonný rámec,
- 51–75 stupňů svobody: středně restriktivní zákonný rámec,
- 76–100 stupňů svobody: vysoká míra svobody při rozhodování.

Závěr byl vcelku jasný: Bývalé socialistické země si udržují přísný dohled nad soukromými lesy; pobaltské země, zejména Estonsko, jsou výjimka. Západní země mají liberálnější přístup k soukromým lesům; Řecko, Itálie a Švýcarsko mají přísná pravidla.

Připravil: Ing. Jan Řezáč

živin prakticky ve všech lesích našeho státu. To zapříčinilo stoupající abiotické poškození a následně rychlé šíření napadení biotickými škůdci. Různé lesnické organizace k tomu pořádaly několik seminářů. Zájem lesníků byl veliký, ale ohlas u státní správy pouze na úrovni deklarací. Přes mnohá varování se nic nedělo.

Upozorňovali jsme, že se nejedná o nic nečekaného. Trend opakujících se period nadprůměrně teplého a suchého počasí byl zcela zřejmý. To se potvrdilo i v letech 2015 a 2018. Tím se rozboural celý vodní režim v lesích. To znamená, že současné atmosférické srážky jsou nižší než výpar z lesních porostů. Výsledkem je opakovaný stres suchem a následné napadení biotickými škůdci. Dále je tu problém půdy, v níž máme po předchozích desetiletích imisní, zejména kyselé depozice v rámci celé republiky nedostatek bazických prvků, především hořčíku a vápníku, a to zejména v té vrstvě, kde koření smrky. Právě souběh klimatického stresu a stresu z nedostatku živin natolik oslabil smrkové porosty, což nás vedlo k předpokladu, že chřadnutí smrku zpočátku jasně zřetelné především na severní Moravě se postupně bude vyskytovat i jinde. Na semináři v roce 2014 jsme se všichni shodli – vědci, odborníci, praktičtí lesníci – že tento proces už v současnosti má jednoznačný charakter ekologické katastrofy.

Jak tedy reagovat na takovýto hrozivý stav?

Už tehdy jsme varovali, že tuto situaci nebude možné zvládnout běžnými provozními lesnickými postupy, které účinně fungují jen v běžném hospodářském režimu. A co se od té doby stalo? Přišel rok 2015, který byl extrémně suchý a zejména ve vegetačním období velmi teplý, a rok 2018, který to dorazil. Z posledních let jen rok 2017 měl vcelku normální srážky. Nelze se tedy divit, že se tato situace začala rozšiřovat do celé republiky.

Po letošku se dá mluvit už o celoevropském problému, protože v podobné situaci jsou všechny okolní země kolem nás. Když se objevily odhady napadeného kúrovcového dřeva, které je absolutně nutné

zpracovat a umístit na trhu, aby nedošlo k ekonomickým škodám, tak je to prakticky nemožné v tak krátkém čase.

Takže i z této situace vyplývají nějaká další opatření, která bude potřeba udělat. Ale pokud se profesionální lesníci a veřejnost, která je na lesích zainteresovaná, nesemknou, tak v podstatě žádná relevantní a smysluplná opatření přijata nebudou. A to je také důvod, proč jsem tu petici podepsal.

Jaká opatření by vlastníků lesů opravdu pomohla?

V situaci ekologické katastrofy by měly začít padat jakékoli překážky ať už právní, ekonomické či politické. Ta opatření bych rozdělil zhruba do tří skupin – okamžitá, středně a dlouhodobá.

Velmi rychle je nutné vyřešit problematiku dlouhodobého skladování a odbytu dřeva na trzích mimo Evropu a jeho ještě přijatelné zpeněžení. Tím by se odvrátila ta nejaktuálnější ekonomická škoda spojená s dramatickým poklesem ceny dřeva, která vede ke značnému zhoršení hospodářské situace jednotlivých lesních majetků a lesnických firem. To nevyřeší lidé dole. Tady musí stát pomoci s hledáním nových trhů mimo Evropu. Tím by se mohla část prostředků do lesa vracet.

Druhým krátkodobým opatřením jsou výjimky v legislativě při těžbě a zpracování dřeva. Ale ne paušálním zákazem úmyslných myšných i předmyšných těžeb, protože předmyšný výchovné úmyslné těžby jsou důležité pro budoucnost lesa. Hledal bych spíše variantu globálního pardonu na několik let, který by vyřešil zejména problematiku pracovních sil a provozních postupů v lese a nechal bych na lesním hospodáři, ať si vyřeší konkrétní detaily v lese. Protože, když se mu budou seshora nařizovat další limity a omezení, tak to k ničemu nepomůže.

Ve střednědobém časovém horizontu je nutné napěstovat dostatek kvalitního sadebního materiálu. Protože velké kalamitní holiny, které vznikají, nepůjde zalesnit jen přirozenou obnovou. Bude nutné přijmout opatření, aby se mohlo přechodně využít přípravných porostů, například spontánně vznikajících porostů břízy. Máme na to solidní exaktní poznatky a metodické postupy, které mohou pomoci přírodě blízké obnově lesů.

Dlouhodobým opatřením bude zásadní přeměna druhové skladby našich lesů. Dnes máme díky lesnickému výzkumu k dispozici velmi kvalitní poznatky o vlivu jednotlivých dřevin na lesní půdu, lesní prostředí. Příprava novely lesního zákona a další lesnické legislativy by měla být postavena na exaktních poznatcích lesnické vědy ověřené v praxi a ne na přáních a pocitech.

Všechno to směřuje k legislativě a financím. Změna druhové skladby bude stát poměrně dost peněz i na výchovu a ochranu proti zvěři. Jak tedy vidíte možnost nějaké rychlé a účinné změny legislativy a finanční podpory procesu obnovy a přestavby našich lesů?

Nejsem v tomto směru optimista. Jako příklad mohu uvést postup při novele vyhlášky 83. Ministerstvo zemědělství, aby zúročilo poznatky lesnické vědy a výzkumu, vypsalo grantový projekt, v němž se měly jednak zanalyzovat dosavadní poznatky z hlediska melioračních a zpevňujících účinků našich hlavních dřevin na lesní prostředí a jednak došetřit a dokoumat další věci – koloběh živin, vliv dřevin na půdu, humus atd. tak, aby bylo možné smysluplně s citem navrhnout novou dřevinnou skladbu pro jednotlivá konkrétní stanoviště. Vzniklo z toho ohromné množství podkladů, které byly průběžně zveřejňovány. Ve finále byla vydaná kniha a certifikovaná metodika, byly vypracovány dva návrhy na změnu legislativy.

Očekávali jsme, že se po dlouhých desetiletích, kdy se druhová skladba měnila spíše na základě pocitů, zkušeností, případně názorů fundovaných osobností,

začneme rozhodovat na základě exaktních vědeckých poznatků. No a výsledek je žalostný.

Když se dnes tvoří nějaká legislativa, tak do toho procesu vstupuje mnoho skupin se svými zájmy, návrhy a protinávrhy. Protože obecně neumíme pracovat s informacemi, tak jsou porovnávány informace z úrovně doporučení, z úrovně subjektivních laických názorů, které často převládnu nad exaktními poznatky. Tohle se asi nezmění, i když bych si velmi přál, abychom se začali více věnovat tomu, co opravdu víme a ne tomu, co si myslíme, že víme.

Financování záleží na rozhodnutí státní správy, jak bude změnu druhové skladby, respektive postupné vnášení vhodných dřevin z hlediska konkrétního stanoviště podporovat. Na to jsou dotační pravidla. Ačkoliv jsem v globále proti dotacím, tak v tomto případě si myslím, že bez dotací nebude možné provést zásadní změnu druhové skladby. Zejména když vezmu takové návrhy, které nepřipouštějí vnášení žádných nepůvodních dřevin.

Notoricky známý klasický případ je u nás zdomácnělá douglaska. Máme s ní více než stoleté zkušenosti v lesním hospodářství, přirozeně se u nás zmlazuje, je integrovatelná do našich lesních porostů, je velmi žádoucí, protože je tolerantnější k suchu než smrk a je vynikající částečnou náhradou produkce, kterou má vyšší než většina našich dřevin. Přitom se s ní zachází div ne, jako by byla pro naše lesy škodlivá. Takových případů bych mohl uvést velmi mnoho.

Nejsem příliš velkým optimistou. Možná až budeme mít 50 mil. m³ kůrovcové těžby v příštím roce, které jsou odhadovány, tak se asi ledy pohnou, protože to už bude katastrofa, kterou nebude možné přehlédnout. Ale opravdu potřebujeme takového extrémní situace, abychom začali rozumně a logicky přemýšlet a přestali naslouchat různým aktivistům a aktivitám, které ani nechápou podstatu lesa v jeho dlouhodobosti a komplexnosti?

Co byste doporučil pro posílení pozice lesního hospodářství, jak si zvednout sebevědomí vůči těm různým ekologickým iniciativám? Problém je v tom, že nejsme příliš slyšet.

Doporučuji všem lesníkům a státním úředníkům, kterým jde opravdu o les, aby hledali informace tam, kde jsou. V diskusích s lidmi, kteří nejsou lesníky a neznají podstatu lesního hospodářství, je potřeba požadovat exaktní podklady. Většinou je nemají.

Jednou z možností finanční podpory jsou platby za ekosystémové služby lesů. Tento systém se již uplatňuje v některých zemích. Je možné to zavést i u nás?

Pokud bude naše společnost konzumovat lesnické služby i nadále bezplatně, jak zaručuje zákon o lesích, tak náklady spojené s poskytováním těchto služeb bude muset stejně někdo uhradit. Všichni dobře víme, že nic není zadarmo, všechno má svoji cenu. Ta cena je jen někde schovaná, teď ji nesou na svých bedrech vlastníci lesa. Ekosystémové služby jsou velmi komplexní. Otázka je, jak stanovit jejich cenu.

Například vodohospodářské služby již částečně procházejí trhem, který může ukazovat jejich cenu. Ale jak hodnotit cenu ostatních služeb? Zabývají se tím obě lesnické fakulty. Pražská fakulta pravidelně provádí statistická šetření o sběru lesních plodin, propočítává to a došla k hodnotě kolem 6 miliard Kč za rok. A my se tady bavíme o tom, jestli dostaneme na dotacích 600 milionů nebo 1,2 miliardy. Vždycky jsem si myslel, že není potřeba objevovat Ameriku. Vzpomeňte si na praxi třeba z první republiky, kdy se vydávaly povolenky ke sběru hub. Tak naučme lidi přemýšlet o tom, že jízda po silnicích vyžaduje jejich určitou údržbu. Vydáváme třeba povolenky k vjezdu cyklistů na lesní cesty, vydáváme povolenky ke sběru hub a lesních plodin. Víím, že to nebude příliš populární krok. Ale jak jinak přijít na to, že ta služba má svoji cenu? Jak jinak přijít na

to, že ty ekosystémové služby fungují, než se pokusit najít jejich cenu na trhu?

Dlouhé roky působím v dozorčí radě jednoho většího městského lesního majetku, takže docela dobře vidím financování takovýchto firem zevnitř. Musím konstatovat, že když porovnám, jaký je příjem této firmy z dotací a jaký je příjem z prodeje hlavně dřeva, tak jde o nesouměřitelná čísla. Takže i dneska ti vlastníci žijí hlavně z toho, co vyprodukují. To nejsou sběrači dotací, nežijí z dotací, ty dotace jim pouze pomáhají překlenout určitá těžká období, určitá úskalí, nebo budovat určitou lesní infrastrukturu.

Nicméně stát by jim skutečně pomohl, kdyby našel řešení co dělat s tím neuvěřitelným obrovským přebytkem dřeva na trhu. Protože to oni sami nedokáží. To skutečně musí být řešeno na jiné úrovni. Kdyby to postihlo jenom nás, tak bychom to dřevo asi prodali, ale ono to postihlo skoro celou Evropu. V Polsku jsou nešťastní z toho, co mají přebytku dřeva. V Německu je to podobné. Je nutné pomoci s odbytem dřeva a nezatěžovat zbytečnými zákonnými omezeními aspoň po přechodnou dobu, než bude možné dát tu situaci do pořádku.

Znamená to i vynětí lesního hospodářství z působnosti zákona o zadávání veřejných zakázek?

Ano, alespoň po přechodnou dobu. Než se stabilizuje situace v lesnictví a zásadním způsobem nezmění legislativa, musí se dočasně přijmout takové normy, která odpovídají stavu živelní katastrofy, jemuž nyní lesnictví čelí. Ta hrůza a katastrofa, která nám hrozí, se snad nedá k ničemu jinému přirovnat než k válečnému stavu. Musí být přijato nějaké výjimečné opatření, dočasně pozastavena platnost některých stávajících legislativních norem nebo jejich částí. Netroufám si říct na kolik let, nejsem ekonom. Na přechodnou dobu se musí lesním hospodářům rozvázat ruce, jinak to nezvládnou. Vždyť to každý ví, je to notoricky známé. Potřebuji dostat okamžitě kůrovcové dříví z lesa a já vyhlásím výběrové řízení?

Děkuji za rozhovor, Jan Řezáč

Setkání vlastníků lesů tří zemí v České republice

Ve dnech 16. – 17. října se uskutečnilo tradiční setkání tří zemí, které po několika letech opět zavítalo do České republiky. Tentokrát měli účastníci z Bavorska a Německa možnost obdivovat krásy města Olomouce. Za SVOL se jednání účastnili Richard Podstatzký–Thonsern, Michael Podstatzký–Lichtenstein, Constantin

Mezinárodního setkání vlastníků lesů se zúčastnil i olomoucký arcibiskup Mons. Jan Graubner.

Kinský, Jan Kolowrat Krakowský, Richard Belcredi, Josef Vovesný a Martin Fojt. Roli hostitele přijaly Arcibiskupské lesy a statky Olomouc s.r.o. zastoupené ředitelem společnosti Petrem Skočdopolem. Po úterním příjezdu účastníků probíhala uvolněná debata při slavnostní večeři. Oficiální část jednání probíhala dopoledne následujícího dne v prostorách Arcibiskupského paláce, kde jsme na úvod byli seznámeni s historií této nevšední olomoucké památky, odkud krátce vládl po roce 1848 i habsburská dynastie. Následně bylo v konferenčních prostorách paláce zahájeno oficiální jednání předsedou Komory soukromých lesů Richardem Podstatzkým. Téma jednání vycházela z aktuální situace v lesním hospodářství. Diskutovalo se o problémech, které tíží nejen nás, ale i rakouské a německé lesníky.

1. Vývoj kůrovcové kalamity a její predikce

Zástupci nestátních lesů z Bavorska a Rakouska ve svých příspěvcích seznámili přítomné s aktuální situací v jejich lesích. Po větrných kalamitách Herwart (říjen 2017) a Frederik (leden 2018) dochází i u našich sousedů k výraznému nárůstu populace kůrovců, zvýšenému podílu nahodilých těžeb a rozvoji kalamity na další území spolkových zemí. S napětím je očekáván průběh počasí v příštím roce, který bude mít zásadní vliv na dynamiku a nárůst kůrovcových těžeb. I s ohledem na procentuální zastoupení nestátních lesů Bavorska a Rakouska bylo našimi kolegy konstatováno, že tamní spolkové vlády aktivně řeší kalamitní situaci v lesích a rovněž se snaží finančně podpořit postižené vlastníky lesů. Zájem politiků o lesy v Německu a Rakousku není omezen jen na jednání, ale přináší konstruktivní závěry i konkrétní opatření řešení kůrovcové kalamity.

2. Trh se dřívím při současné kalamitě

Také v Bavorsku a Rakousku došlo ke snížení cen u všech sortimentů jehličnatého dříví. Dostatek dřeva při vysokém podílu nahodilých těžeb ovlivňuje nižší poptávku po českém dříví, které doposud drží ve srovnání s našimi sousedy nižší cenu.

3. Finanční podpory lesnictví

Obdobně jako v České republice, dochází v Bavorsku a Rakousku k vyplácení finančních příspěvků nestátním vlastníkům lesa za vykonané činnosti v rámci správy lesů a dosaženého přínosu pro společnost. Zásadním rozdílem je přístup státu, kdy v Bavorsku a Rakousku je vlastník finančně motivován, aby naplňoval cíle lesnické politiky daných spolkových zemí formou dodržení zvolených standardů v lese. Není mu striktně nařizováno lesnickou legislativou, jaký podíl MZD má být zajištěn v obnovních cílech v návaznosti na stanoviště. Záležit pouze na vlastníkov, zda tuto motivační formu finanční podpory od státu při strategii obhospodařování lesů na svém majetku využije, či lesnický standard v hospodaření neuplatní. U našich sousedů dochází, obzvláště nyní,

k výrazné podpoře sdružování drobných vlastníků lesa, zajištění odborné správy a společného obchodu se dřívím. V tomto ohledu by se mělo naše Ministerstvo zemědělství výrazně inspirovat a učit v bavorském modelu podpory obhospodařování lesů drobných vlastníků a v jeho motivačním přístupu. Rovněž je u našich sousedů finančně podporována asanace kůrovcového dříví s cílem zamezení dalšího šíření podkorního hmyzu.

Z pochůzky na majetku Olomoucké kapituly sv. Václava.

V odpoledních hodinách proběhla terénní exkurze na majetku Olomoucké kapituly sv. Václava, který je rovněž výrazně postižen kůrovcovou kalamitou a kde je možné sledovat další vývoj na rozsáhlých kalamitních holinách.

Více informací o setkání tří zemí přinese v příštím čísle Zpravodaje SVOL.

Ing. Martin Fojt
správce Kolowratského majetku

nou žádost, včetně datového souboru ze žádosti) – je zajištěno funkcionalitou v aplikaci (modulu) pro žadatele (bude zveřejněna na www.mze.cz začátkem ledna 2019).

- U finančních příspěvků na soustředování dříví koněm, štěpkování nebo drcení klestu, výchovu lesních porostů a u finančního příspěvku na ochranu lesa, jejichž předmět byl splněn od 1. 11. 2018, žadatel do doby vydání schvalujícího rozhodnutí Evropské komise k úpravě režimu podpory č. SA.36748 (2013/N) přikládá k žádosti čestné prohlášení žadatele o podporu v režimu de minimis (vzor čestného prohlášení uveden v příloze č. 13 nařízení vlády č. 30/2014 Sb.)

Schválení úpravy režimu uvedené podpory bude oznámeno na webových stránkách Ministerstva zemědělství.

V nařízení vlády 245/2018 Sb. dochází i k úpravě pravidel pro poskytování příspěvků na vybrané myslivecké činnosti. Kromě aktualizace sazeb a podmínek nebo úpravy formulářů dochází také ke zřízení nových finančních příspěvků na zlepšování životního prostředí zvěře a na ozeleňování krajiny. I k tomuto tématu byla vytvořena **metodická příručka pro žadatele o finanční na vybrané myslivecké činnosti**.

Závěr

Na přípravě novely se významně podíleli zástupci SVOL, kterým se podařilo do finálního znění prosadit odstranění některých administrativních problémů, navýšení sazeb na zalesňování, příspěvek na základní dřevinu i v hospodářských lesích zařazených do skupiny SLT 3 a zachování příspěvku na umělou obnovu sadbu opakovanou. Tyto finanční příspěvky ani přes avizované navýšení jejich celkového objemu ze strany Ministerstva zemědělství bohužel nejsou sto kompenzovat vlastníkům lesů ztrátu na zpeněžení v důsledku sucha a následné kůrovcové kalamity a zabezpečit tak obnovu kalamitních ploch, jejich zajištění a přípravu porostů do věku produkce. Na tento účel musí být v rozpočtu vyhrazeny dodatečné prostředky. Vlastníky lesů však vyzýváme k tomu, aby se snažili v maximální míře využít alespoň částečné finanční pomoci, kterou nabízí novelizované nařízení vlády, aby se informovali o nových podmínkách u svého odborného lesního hospodáře nebo na krajských úřadech, které žádosti o příspěvky na hospodaření v lesích administrují.

Dle informací MZe připravil
Ing. Jan Kalafut.

LOS aktuálně

Výskyt hmyzích škůdců v roce 2018

V letošním roce se v Česku dramaticky zhoršil zdravotní stav lesů, a to působením abiotických vlivů i biotických činitelů. Situace se vyhroutil především u jehličnatých dřevin, zejména pak v souvislosti s narůstající kůrovcovou kalamitou ve smrkových a částečně také borových porostech. Z pohledu ochrany lesa panuje již dnes v řadě regionů doslova katastrofální stav, a hrozba dalšího šíření kalamity v budoucích letech vyvolává ty nejvážnější obavy, vzhledem k rozhodujícím zastoupením smrku na značné části území státu. Kromě kalamitně přemnoženého podkorního hmyzu nelze bohužel v budoucích letech vyloučit ani vznik gradace listožravého hmyzu, především obávané bekyně mnišky. V následujícím textu se pokusíme k danému tématu přinést více podrobností.

Podkorní hmyz

Dlouhodobý neutěšený stav v sektoru lesního hospodářství a dopady extrémního chodu počasí v posledních letech (s do-

savadním vyvrcholením v letošním roce) vytvořily podmínky pro vznik velkoplošné gradace lýkožroutů na smrku, jejíž rozsah je již dnes zcela bezprecedentní. Přestože za rok 2018 nejsou ještě k dispozici celková „čísla“, dostupné údaje od podniků obhospodařujících státní lesy naznačují, že jen v jejich správě došlo k napadení cca 9–10 mil. m³ smrkové hmoty. V celostátním měřítku lze proto napadení odhadovat na více než 15 mil. m³ - jedná se tedy přibližně o celý roční odvozený etát (v roce 2017 se celkový objem kůrovcového dříví odhadoval na 6–7 mil. m³). Strmý nárůst kalamity je zapříčiněn jak přírodními faktory (predispoziční dopady klimaticky extrémního chodu počasí, nízká obratnost stromů, třígenerační cyklus lýkožroutů doprovázený intenzivním přerováváním), tak bohužel také flagrantním selháním v provozní ochraně lesa (kritický nedostatek pracovních sil, nevhodná struktura těžební techniky, pozdní těžba napadených stromů a z toho plynoucí nízká efektivita asanace), vše pak „rámováno“ odbytovou krizí a pádem cen kalamitní kůrovcové hmoty. Z regionálního hlediska je kůrovcovou kalamitou stále nejvíce zasaženo území Moravy a Slezska (kromě „chronické“ oblasti severní Moravy a Slezska, kde gradace v nižších polohách již zřejmě dosáhla svého vrcholu, se situace vyhroutil také na jihozápadní Moravě, především v prostoru kraje Vysočina). V Čechách došlo k významnému nárůstu napadení především v jižní, jihozápadní a střední části území (v souvislosti se vznikem polomů v roce 2017 se však situace silně zhoršila také v některých regionech východních Čech). Celostátně platí, že hlavním škodlivým druhem je lýkožrout smrkový (*Ips typographus*), v některých oblastech doprovázený lýkožroutem severským (*Ips duplicatus*). V souvislosti s následky sucha se však silně rozmnožil i lýkožrout lesklý (*Pityogenes chalcographus*).

Neutěšená situace panuje v řadě oblastí také v borových porostech, zde však není příčinou odumírání stromů pouze napadení podkorním hmyzem a celkový obraz poškození je značně diferencovaný. V prostoru jižní a jihozápadní Moravy se v borových porostech rozvinula velkoplošná kůrovcová kalamita, přičemž hlavními původci napadení jsou lýkožrout vrcholkový (*Ips acuminatus*) a lýkožrout borový (*Ips sexdentatus*). Ve středních a východních Čechách se v odumírajících borových porostech více uplatňuje jakýsi komplexnější fenomén, kdy část stromů odumírá bez příznaků silného napadení podkorním hmyzem, část je současně kolonizována houbovými patogeny či je dokonce prakticky bez napadení biotickými činiteli. Také spektrum podkorního hmyzu je poněkud odlišné, hlavní roli obvykle zaujímá krasec borový (*Phaenops cyanea*), doprovázený lýkohubem borovým (*Tomicus piniperda*) - výše zmiňovaný I. vrcholkový je četný jen pomístně a I. borový se prakticky nevyskytuje vůbec.

U ostatních dřevin se výskyt podkorního hmyzu silně zvýšil také u jedle a modřiny, které jsou v případě jedle ohrožené především ze strany lýkožrouta prostředního (*Pityokteines spinidens*) a smoláka jedlového (*Pissodes piceae*), v případě modřiny hlavně lýkožroutem modřinovým (*Ips cembrae*). U listnatých dřevin se komplex podkorního hmyzu aktivizoval především u dubů a jasanů, jejich bližší výčet však přesahuje možnosti tohoto stručného článku.

Listožravý hmyz

Z hlediska výskytu listožravého hmyzu je především nutné zmínit vznik rozsáhlé gradace bekyně velkohlavé (*Lymantria dispar*) v dubových porostech na jižní a jihozápadní Moravě (a také ve středních Čechách). Celkem došlo k napadení několika tisíc ha porostů, přičemž většina se nacházela ve východní polovině státu. V souvislosti s jejím vznikem je potřebné zdůraznit významnou okolnost, že ohnis-

pokračování na str. 5. »

Příspěvky na hospodaření v lesích - ZMĚNY

Dnem 1. 11. 2018 nabylo účinnosti nařízení vlády č. 245/2018 Sb., kterým se novelizuje nařízení vlády č. 30/2014 Sb., o stanovení závazných pravidel poskytování finančních příspěvků na hospodaření v lesích a na vybrané myslivecké činnosti. Mimo aktualizaci sazeb a podmínek či úpravy formulářů byl také zřízen nový finanční příspěvek na ochranu lesa. Vzhledem ke skutečnosti celkového rozsahu souvisejících změn, které jsou dány výše uvedeným nařízením vlády, připravilo Ministerstvo zemědělství pro žadatele hospodařící v lesích metodickou příručku (dostupné na www.eagri.cz).

V současné době považujeme za důležité upozornit vlastníky lesů a s nimi spolupracující odborné lesní hospodáře na přechodná ustanovení pro období od 1. 9. 2018 do 30. 6. 2019.

Přechodná ustanovení pro období od 1. 9. 2018 do 30. 6. 2019

Splnění předmětu finančního příspěvku („provedení prací“) od 1. 9. 2018 do 31. 10. 2018

- pro poskytnutí finančního příspěvku platí pravidla, sazby a formuláře podle nařízení vlády č. 30/2014 Sb. ve znění platném do 31. 10. 2018,
- ohlášení žadatele musí být vždy doručeno před zahájením prací v rámci plnění předmětu finančního příspěvku,
- ve věci stanovištní vhodnosti dřevin platí vyhláška č. 83/1996 Sb., o zpracování oblastních plánů rozvoje lesů a o vymezení hospodářských souborů,
- u žádostí za toto období je elektronické poskytování údajů ze žádosti a její přílohy č. 1 povinné jen v případě, že příloha č. 1 má více než jednu stranu (elektronické poskytování údajů ze žádosti se netýká finančního příspěvku na vyhotovení LHP).

Splnění předmětu finančního příspěvku („provedení prací“) od 1. 11. 2018 do 30. 6. 2019

- pro poskytnutí finančního příspěvku, jehož předmět byl splněn od 1. 11. 2018,

platí pravidla, sazby a formuláře stanovené nařízením vlády č. 30/2014 Sb. **ve znění od 1. 11. 2018,**

- pro ohlášení již neplatí nejpozdější termín doručení ohlášení (31. 3.), ohlášení žadatel doručuje před zahájením prací v rámci plnění předmětu finančního příspěvku,
- ohlášení doručená od 1. 9. 2018 do 31. 10. 2018 platí i pro období od 1. 11. 2018 do 30. 6. 2019 s výjimkou finančního příspěvku na ochranu lesa (pokud žadatel předpokládá žádost i o tento finanční příspěvek, musí ohlášení doručené do 31. 10. 2018 doplnit dalším ohlášením platným i pro tento finanční příspěvek),
- **do doby účinnosti nové vyhlášky o vymezení hospodářských souborů platí ve věci stanovištní vhodnosti dřevin vyhláška č. 83/1996 Sb.,** o zpracování oblastních plánů rozvoje lesů a o vymezení hospodářských souborů (příslušnost vyhlášky se posuzuje podle okamžiku splnění předmětu finančního příspěvku), přičemž s ohledem na přílohu č. 1 k nařízení vlády č. 30/ 2014 Sb. platí, že:

- u výsadeb provedených od 1. 11. 2018 již nejsou podporovány dřeviny přimíšené a vtroušené,
- u výsadeb provedených od 1. 11. 2018 je výsadba smrku ztepilého podporována pouze na stanovištích v 5. lesním vegetačním stupni a v lesních vegetačních stupních vyšších (toto neplatí pro cílové hospodářské soubory 39 a O1),
- za dřeviny základní cílové se pro výsadby provedené do doby účinnosti nové vyhlášky o vymezení hospodářských souborů považují dřeviny základní podle vyhlášky č.83/1996 Sb.,
- sje vybraných druhů dřevin základních přípravných se podporují až v případě provedení této sje po začátku účinnosti nové vyhlášky o vymezení hospodářských souborů,
- u žádostí doručovaných od 1.11.2018 je elektronické poskytování údajů ze žádosti povinné již vždy (elektronické poskytování údajů ze žádosti se nadále netýká finančního příspěvku na vyhotovení LHP).

U žádostí doručovaných v tomto období nesmí dojít k uvedení prací provedených do 31. 10. 2018 a prací provedených od 1. 11. 2018 do jedné společné žádosti (za každé z uvedených období je třeba sestavit a doručit samostat-

ka přemnožení se nalézala ve středních Čechách prakticky na stejných místech jako na počátku 90. let minulého století (především v roce 1992), kdy posléze s ročním zpožděním došlo také ke vzniku přemnožení bekyně mnišky (*Lymantria monacha*), především v Brdech a později na dalších místech Čech. Protože právě v Brdech byl v letošním roce zaznamenán

nárůst početnosti tohoto škůdce, panuje důvodná obava, že by se situace mohla v současnosti opakovat. Proto je v roce 2019 potřebné věnovat kontrole bekyně mnišky prvořadou pozornost.

Z dalších druhů listožravého hmyzu je potřebné zmínit překvapivou gradaci sosnokaza borového (*Panolis flammea*), k níž došlo v prostoru tzv. vátých písků na jihovýchodní Moravě (Bzenecko). Protože poslední přemnožení tohoto druhu je z úze-

mí Česka známo z 30. let minulého století, domníváme se, že rovněž toto přemnožení je možno považovat za jakýsi dílčí příznak možného vzniku dlouhodobější vlny škodlivého výskytu listožravého hmyzu v lesních porostech v budoucím období.

Ostatní hmyz

V této „pomocné“ kategorii zmíníme pouze výskyt jednoho druhu, přestože de facto zahrnuje všechny zbylé lesnický významný hmyz (savý, dřevokazný, kůrožravý, kořenožravý, apod.) a reprezentuje ve skutečnosti velké množství jednotlivých škůdců a jejich skupin. Jde o chrousta madalového (*Melolontha hippocastani*), jehož ponravy v posledních letech způsobují narůstající poškození lesních porostů, hlavně v písčitých borech Polabské nížiny a Dolnomoravského úvalu. V roce 2018 vzniklo intenzivní poškození především v oblasti Polabí, kde žír na kořenech dřevin po celou vegetační dobu prováděly ponravy druhého a třetího vrůstového stupně. V Pomoraví ponravy v letošním roce žír ukončily během léta a v příštím roce zde proběhne kalamitní rojení brouků, při němž dochází prostřednictvím tzv. úživného žíru k poškození listové plochy dřevin, zejména pak dubů. Očekává se, že jeho intenzita bude ještě větší než při posledním rojení v roce 2015.

Závěr

Rok 2018 je z pohledu výskytu lesních hmyzích škůdců možno považovat za dosavadní vrchol jejich nepříznivého působení. Odhadovaná roční bilance poškozené dřevní hmoty, přesahující objem 15 mil. m³ (převážně smrkové a borové), nebyla v historii posledních nejméně sta let nikdy zaznamenána. Např. známá mnišková kalamita z 20. let minulého století, doposud považovaná za největší „biotické“ poškození lesa, způsobila dle dobových pramenů nahodilé těžby ve výši kolem 17 mil. m³, avšak prakticky v průběhu téměř deseti let. Nedávná intenzivní abiotická disturbance, vzniklá v roce 2007 orkámem Kyrill a považovaná za jednu z největších „abiotických“ kalamit v novodobé historii, poškodila sice jednorázově více než 10 mil. m³ dřevní hmoty, rozsah letošního kůrovcového napadení však i to to překonal.

Není tedy sporu o tom, že v současnosti stojíme před doslova ultimátní hrozbou, která nemá v lesnické historii českých zemí obdoby. Kůrovcová kalamita se na řadě míst již doslova vymkla z jakékoliv kontroly (například v kraji Vysočina) a bude zapotřebí mimořádné, koordinované a soustředěné úsilí, aby se zabránilo jejímu rozšíření do doposud méně zasažených oblastí v nižších polohách a „výstupu“ do oblastí horských (v širší oblasti Beskyd k tomu již bohužel došlo). A jarní období roku 2019 bude z tohoto hlediska zcela klíčové, pokud nezasáhne tzv. vyšší moc v podobě srážkově velmi bohatého zimního období a studeného a deštivého jara. V opačném případě je potřebné se připravit na pokračující exponenciální následky. Za každých okolností je proto imperativem doby neprodleně přijmout zcela mimořádná legislativně–správní opatření a pokusit se této hrozbě co nejúčinněji čelit (nelze však zakrývat, že v lesnickém provozu panuje velká nedůvěra, zda budeme požadovaného operativního zásahu vůbec schopni).

Na úplný závěr připomínáme, že vzhledem k stávajícímu právnímu stavu zakazujícímu letecké zásahy v lesních porostech dále vzrůstá význam kontrol listožravého hmyzu. Pouze včasné odhalení vznikajícího přemnožení tak vytvoří dostatečný časový prostor pro vyřízení potřebné výjimky, která v opodstatněných případech umožní leteckou aplikaci provést (máme na mysli především otázku hrozby možného přemnožení bekyně mnišky v blízké budoucnosti).

Ing. Jan Liška, Ing. Miloš Knížek, Ph.D., LOS Výzkumný ústav lesního hospodářství a myslivosti, v. v. i.

PRÁVNÍ PORADNA

Aktivity Hnutí Duha guerilla foresting vybijí širokou veřejnost k osazování holin přípravnými dřevinami na cizích lesních majetcích i bez povolení vlastníka lesa. Jak na tyto aktivity pohlíží české právo?

Nemám žádný důvod pochybovat o tom, že zveřejnění výzvy ke guerilla forestingu (dále „GF“) bylo vedeno dobrým úmyslem. Pokud ovšem budu výzvu hodnotit očima praktikujícího advokáta, jeví se mi jako jeden z těch dobrých úmyslů, jimiž je dlážděna cesta do pekel. Výčet činností, z nichž GF sestává, je totiž bez nadsázky seznamem jednání, která, jsou-li prováděna bez souhlasu vlastníka lesa nebo dokonce proti jeho vůli, odporují zákonu.

Počínaje odlamováním či ořezem větví, přes sběr semen či vyzvedávání semenáčků až po následný výsev či výsadbu (což jsou činnosti doporučované ve výzvě ke GF týkající se např. břízy), jde vesměs o různé podoby užívání pozemku a požívání jeho plodů a užitků jako činností, které § 1012 občanského zákoníku vyhrazuje vlastníkovi věci. Bez jeho souhlasu mohou třetí osoby takové aktivity realizovat jen v případě, že je exkluzivita vlastnictví z vůle zákonodárce prolomena.

V případě lesních pozemků je takovým průlomem ustanovení § 19 odst. 1 lesního zákona o obecném užívání lesa, pod které ovšem nelze žádnou z dílčích činností GF podřadit, výjma vlastního vstupu do lesa. Lámání a ořez větví, sběr semen, vyzvedávání semenáčků, výsev ani výsadba lesních dřevin v cizím lese totiž zjevně nejsou sběrem lesních plodů ani suché na zemi ležící klesti; naopak, **lámání a ořez větví, sběr semen i vyzvedávání semenáčků a sazenic jsou třetím osobám v ustanovení § 20 odst. lesního zákona přímo zakázány**, nejde-li o osoby oprávněné v lese hospodařit nebo osoby, jimž vlastník lesa k těmto činnostem udělil výjimku podle § 20 odst. 3 a 4 lesního zákona.

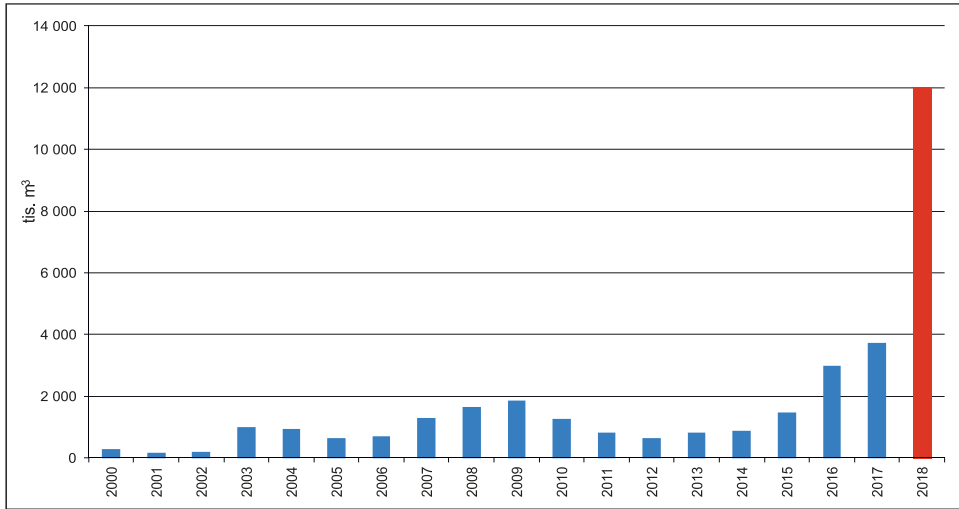
Výkon zmíněných zakázaných činností je kvalifikován jako přestupek podle § 53 odst., 1 písm. c), d) a n) lesního zákona, za který **může být vykonavatelem GF uložena pokuta až do výše 5 000 Kč**, v případě ořezu a olamování větví až do výše 15 000 Kč. Svěvolná výsadba a výsev dřevin pak mohou být sankcionovány dokonce ještě přísněji, a to pokutou až do výše 100 000 Kč podle § 54 odst. 1 písm. b) lesního zákona.

Pokud pak pro GF budou použity dřeviny nepůvodních druhů nebo libovolní mezidruhové kříženci (včetně kříženců bezpečně původních druhů), je jejich svěvolná výsadba a výsev v kolizi i s ustanovením § 5 odst. 4 a 5 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny. Riziko takové kolize není jen teoretické, neboť hodnocení geografické původnosti jednotlivých druhů vede mnohdy k výsledkům překvapivým i pro profesní odborníky; o možnosti laika rozpoznat mezidruhové křížence např. u rodu bříza ani nemluvě. „Naštěstí“ pro šířitele geograficky nepůvodních druhů a mezidruhových kříženců není samo šíření v režimu zákona č. 114/1992 Sb. postihováno.

Realizace výzvy ke GF však nezakládá riziko jen pro osoby, které výzvě vyhoví. Výsev či výsadba lesních dřevin **mohou vést ke vzniku sankčního ohrožení i na straně vlastníka lesa a nemusí obnovu lesa urychlit**, nýbrž naopak ji mohou (z hlediska účelu výzvy GF paradoxně) oddálit.

Budiž připomenuto, že podle § 31 odst. 6 lesního zákona musí být holina na lesních pozemcích zalesněna do dvou let a lesní porosty na ní zajištěny do sedmi let od jejího vzniku, pokud orgán státní správy lesů nepovolí lhůtu delší. Ustanovení § 31 odst. 1 lesního zákona pak vlastníko-

pokračování na str. 6. »

Evidované kůrovcové těžby v letech 2000 až 2018 (pro rok 2018 uveden odhad)

Plošné napadení smrkových porostů lýkožroutem smrkovým (Českokubějovická pánev, červenec 2018)

Souvislé napadení smrkových porostů lýkožrouty (Českomoravská vrchovina, srpen 2018)

Skládka kalamitní kůrovcové hmoty v podobě převažujících kůrovcových souší – obvyklý obrázek dnešní doby (Brdy, listopad 2018)

vi lesa ukládá povinnost „*obnovovat lesní porosty stanovištně vhodnými dřevinami*“, přičemž současně platí (§ 29 odst. 1 téhož zákona), že „*k umělé obnově lesa a k zalesňování pozemků prohlášených za pozemky určené k plnění funkcí lesa ... se používá reprodukční materiál lesních dřevin ze stejné nebo odpovídající přírodní lesní oblasti a z odpovídající nadmořské výšky.*“ Jaký reprodukční materiál je (co do druhu dřeviny, původu a množství) pro konkrétní stanoviště vhodný a použitelný, pak upravuje vyhláška č. 139/2004 Sb. ve spojení s vyhláškou č. 83/1996 Sb., oblastním plánem rozvoje lesa pro příslušnou přírodní lesní oblast, a lesním hospodářským plánem popř. lesní hospodářskou osnovou (pokud má vlastník lesa povinnost podle nich hospodařit).

Není předem vůbec zaručeno, že výsev a výsadba dřevin při GF bude těmto dlouhodobě osvědčeným pravidlům odpovídat. Ve výsledku tedy může vzniknout stav, kdy na lesním pozemku vzejdou dřeviny stanovištně i geneticky zcela nevhodné, nebo sice vhodné, ovšem v podílu, který neumožní považovat pozemek za obnovený (§ 2 odst. 4 vyhlášky č. 139/2004 Sb.). V obou případech tím **na straně vlastníka lesa vzniknou dodatečné náklady**, neboť bude nutné pozemky uvést do podoby odpovídající zákonu a v souvislosti s tím nežádoucí dřeviny z GF odstranit. Tyto náklady budou představovat škodu, jejíž náhradu je vlastník lesa po původcích protiprávního stavu oprávněn požadovat. Je otázkou, zda v aktuální katastrofální ekonomické situaci vyvolané kůrovcovou kalamitou nebude nutnost napravit stav vzniklý v důsledku GF příslovečným posledním hřebíkem do rakve vlastníků lesa, zvláště pokud budou v souvislosti s včasným a řádným nesplněním obnovní povinnosti sankcionováni za přestupek podle § 54 odst. 1 písm. a) nebo b) lesního zákona, u něž výše pokuty může dosáhnout až 100 000 Kč.

Popsaná rizika navíc nejsou jediná. **Svévolný GF**, který není ničím jiným, než formou umělé obnovy lesa, totiž **znemožňuje, aby vlastníci lesa vedl evidenci o původu reprodukčního materiálu**, jak to od něj požaduje ustanovení § 29 odst. 4 lesního zákona. To jej vystavuje riziku spáchání přestupku podle § 54 odst. 1 písm. c) lesního zákona, za což mu může být uložena pokuta až 100 000 Kč.

Situace pak bude pro vlastníky lesa ještě nepříznivější tam, kde se realizátorům GF podaří na lesní pozemek úspěšně rozšířit reprodukční materiál geograficky nepůvodních druhů nebo mezidruhových kříženců. Samo šíření je sice, jak bylo shora zmíněno, bez sankce, **vlastníkovi lesa**, jemuž se nepodaří přesvědčit orgán ochrany přírody, že vzniklý stav není výsledkem jeho činnosti, **však mohou být uložena opatření k nápravě** podle § 86 zákona č. 114/1992 Sb., spočívající nejpravděpodobněji v povinnosti nepůvodní druhy a křížence z pozemku odstranit. Pro související vícenáklady platí totéž, co pro vícenáklady vzniklé porušením pravidel pro přenos a použití reprodukčního materiálu, včetně možných likvidačních dopadů, které mohou být zesíleny uložením sankce až 100 000Kč za přestupek podle § 87 odst. 3 písm. e) zákona č. 114/1992 Sb., resp. 2 000 000Kč za přestupek podle § 88 odst. 2 písm. g) téhož zákona.

Paralelně se pak **nad vlastníkem lesa vystaveným svévolnému GF vznáší Damoklův meč v podobě možné sankce až 5 000 000Kč** za spáchání přestupku podle § 4 odst. 1 písm. e), popř. písm. d) zákona č. 282/1991 Sb., o České inspekci životního prostředí a o její působnosti v ochraně lesa, neboť není jisté, zda Česká inspekce životního prostředí bude respektovat vlastníkovu obranu, jakkoliv důvodnou, že vznik protiprávního stavu nezavinil (je-li vlastník fyzickou osobou), resp. že vynaložil veškeré úsilí, které bylo

možno požadovat, aby přestupku zabránil (je-li vlastník podnikající fyzickou osobou nebo osobou právnickou). Rizika, která zakládá svévolný GF v oblasti veřejného práva, se mohou přenést i do práva soukromého. U lesních majetků pronajatých či propachtovaných je totiž pravděpodobné, že protiprávnost postupu při obnově lesa bude bez ohledu na jeho skutečného původce kvalifikována jako porušení nájemní či pachtovní smlouvy s rizikem vzniku typických soukromoprávních důsledků, jako je ukončení smluvního vztahu, smluvní pokuta, povinnost odstranit protiprávní stav apod.

Sumou platí, že **výzva ke GF je mimo pochybnost veřejnou výzvou k protiprávní činnosti**. I když z hlediska zájmů chráněných lesním zákonem, zákonem o ochraně přírody a krajiny a zákonem o České inspekci a její působnosti v ochraně lesa bude společenská nebezpečnost vlastního GF zpravidla nízká, jeví se výzva k jeho provádění naopak jako **popření principů ochrany vlastnictví jako jednoho ze základních práv** chráněných ústavním pořádkem České republiky (čl. 11 Listiny základních práv a svobod). Je až s podivem, na jak hluboce přezírávém přístupu vůči právům vlastníků lesů je výzva ke GF založena, dá-li se ovšem stav, kdy jsou vlastníci zcela ignorováni, vůbec považovat za přezírání. Ačkoliv jsou vlastníci lesů v důsledku realizace GF vystaveni právním a ekonomickým rizikům způsobilým je existenčně ohrozit, výzva nejenže vůbec nepředpokládá, že by vlastníci lesů byli do akcí GF zapojeni, ale nepředpokládá ani to, co patří mezi projevy elementární lidské slušnosti, a to předchozí žádost o vlastníkův souhlas. Na tom nic nemění ani dodatečně doplněné doporučení, aby účastníci GF postupovali „nejlépe po dohodě s lesním správcem“. Nehledě na skutečnost, že lesní správce není vlastník lesa, není dohoda s vlastníkem lesa či jeho souhlas jen jakousi nepovinnou třešničkou na dortu, nýbrž výchozí a zcela nezbytnou podmínkou pro realizaci všech aktivit guerilla forestingu.

Nelze se proto ubránit dojmu, že autoři výzvy ke GF považují les za „majetek všeho lidu“ a prostřednictvím výzvy volají po tom, aby lid vzal spravedlnost do svých rukou, zcela bez ohledu na platné právo a negativní následky, které mohou nastat jak na straně těch, kdo výzvě vyhoví, tak na straně vlastníků lesů, jejichž majetek bude ke GF využit. Takový postup lze snad ospravedlnit v době revoluce, v demokratickém právním státě je však zcela neakceptovatelný. K tomu, aby aktivity předpokládané ve výzvě ke GF proběhly lege artis a reálně, nikoliv jen spektakulárně, napomohly ke zlepšení stavu tuzemských lesů, přitom stačilo jediné – upozornění, že nezbytnou podmínkou realizace všech guerillových činností je předchozí souhlas vlastníka lesa. Proč se ve výzvě GF ani po rozpoutání polemiky nic takového neobjevilo? Patrně proto, že by vlastník lesa přestal být úhlavním nepřítelem, jehož existenci každá guerilla pro svůj boj nezbytně potřebuje.

JUDr. Ing. Martin Flora, Dr.
Advokátní kancelář
Pásek, Honěk a partneři
Mendelova univerzita v Brně

O lese s profesorem Josefem Hyánkem

K „Petici za zdravé a prosperující lesy pro příští generace“ se připojil mj. český klinický biochemik, odborník v péči o děti s metabolickými vadami, uznávaný nejen v České republice, ale i v zahraničí, prof. MUDr. Josef Hyánek, myslivec, velký příznivec přírody a žlutický patriot. Pane profesore, čím Vás tato petice oslovila?

Po zevrubném vysvětlení podstaty petice od správce obecních lesů ve Žluticích jsem teprve pochopil, co petice zamýšlí a sleduje. Obyčejní lidé netuší, jaká ohrožení a nebezpečí našim lesům hrozí vlivem tlaku různých ekonomických aktivistů a ekologistů.

Víte, já jsem vyrůstal na Valašsku v chalupě u lesa a můj život se každodenně týkal lesa, ať už cesty do školy, která vedla vždycky přes les; měl jsem tam vyšlapaný svůj chodník, kterým jsem brzy ráno anebo i večer už po paměti pospíchal. Maminka, když chtěla vařit polévku, tak řekla: „Skoč pro hříby, nebo nasbírej cestou hříby,“ a podle toho připravila oběd. Dnes už tam ten les není, ale kousek dál stojí krásný jedlový laťák, který jsme jako děti i s panem řídícím vysazovali. Mně učarovaly vysoké bělokoré jedle, ze kterých jsme jako mládenci vybírali a vytínali na pokyn pana starosty vhodnou májku pro naši dědinu v předvečer 1. května, kterou jsme pak patřičně ozdobenou, s muzikou a velikou slávou našim dívkám, maminkám i babičkám postavili na horním konci vesnice a po celý měsíc po nocích hlídali proti mládencům - konkurentům z jiných vesnic kolem. Tehdy se pod májkou ještě zpívalo, tancilo a veselilo - nebyla televize ani mobil. Za naplnění petice se musíme postavit a dožadovat prostředky k udržení lesů od našich úřadů. V našich mediích nejsou uváděny skoro žádné pěkné pořady o lesích, myslivcích, lesácích a jejich příkladné snaze o obnovu lesů a nákladném hospodaření. Zato povrchních rádob ekologických a turistických pořadů od ekonomických nátlakových skupin a reklam je všude plno.

Lze najít paralelu mezi péčí o stromy a péčí o pacienty?

To víte, že tady paralela mezi dítětem a mladým stromkem je, ale trochu troufalá; průměrný věk lidský se sice díky doktorům prodlužuje ze 70 na 80 let, ale pořádná jedle potřebuje aspoň těch 100. A jak kvalitní je osivo a péče včetně environmentálu (vliv vnějšího prostředí), takový vyrostе strom. Moje povolání - péče o děti s dědičnými metabolickými chorobami - je zcela závislé na zdraví rodičů a prarodičů, jaké předávají genetické vlohы svým dětem a vnoučatům, na výživě a výchově v rodině, ve škole, dříve na vojně, prostě v širokém okolí (environmentu). Už troulale vyhlášíjeme, že dovedeme léčit špatné geny, ale špatné vnější prostředí (environment), který na nás denně ze všech stran působí, zatím nikoliv. No a zdravý les, to je to nejvýznamnější vnější prostředí. To si nesmíme nechat pokazit.

Kde se vzala Vaše láska k lesům?

Každodenní život na vesnici vás nutí o přírodě, lesu a dřevu přemýšlet, pozorovat, jak se každý stromeček snaží najít nejlepší místo na slunci, získat nejvíce vody, přivábit opylovače aj. Při naší ambulanci Nemocnice Na Homolce máme Klub rodičů a dětí s metabolickými vadami, které vyžadují zvláštní léčbu, dietu, životní styl, se kterými jezdíme na letní tábořy a do přírody. Před 20 lety jsme sázeli stromky někde na Hrubé Skále a dodnes se tam jezdíme dívat, jak ty naše malé stromečky mohutní, jestli je neokusuje zvěř, nezlomí sněhová kalamita a děti (dnes už dospěláci) si uvědomují, kolik práce dá, než se vychová dospělý smrk. Mne k lásce a účtě k lesům vedli rodiče, prarodiče, a když jsme utíkali z Moravy v padesátých letech do Prahy, vzali jsme si sebou nejenom ovocné stromy z naší zahrady, ale i těch pár sazenic douglasek z náletu za chalupou, které jsme si vysadili na chalupě u Žlutic. Ty ovocné stromky nevydržely kruté zimní podmínky a zmrzly, ale ty douglasky se pyšně vytahují za chalupou, že máme strach, jestli na nás při nějakém dalším „žlutickém tornádu“ nespadnou, těm se tam zřejmě daří a jsme na ně pyšní.

Jste také vlastníkem lesa, nebo čerpáte v lesích energii po náročném pracovním týdnu? Jak často navštěvujete les?

Nejsem vlastníkem lesa, jen máme pronajatou parcelu za chalupou, kde nám vyrostl jakýsi lesík, ale já mohu provozovat myslivost v krásném okolí blízko Vladaře (stolová hora 5km východně od Žlutic – pozn. red.). Nyní už jsem v důchodu a nenechávám se od neposlušných pacientů moc rozčilovat. Ale před léty, když jsem po namáhavé vyčerpávající diskusi s pacienty skočil do auta a odjel pryč z města, vylezl si hned za Trasovkou na posed a podíval se kolem - všechno ze mě rázem spadlo, starosti se zmenšily, člověk zapomene na malichernosti a je hned rád na světě.

Domníváte se, že společnost dostatečně oceňuje práci lesníků? Proč je v lesích vůbec potřeba hospodařit?

Vidím, že naše přetechizovaná současná společnost si málo váží namáhavé práce lesáků. Pracoval jsem tři léta ve Švédsku, tam byl les, zvěř a lidé, co se o ně starají, velicí páni, žádné „demokratické diskuse“ a ekonomické krize na ně neplatily a vždy měli poslední slovo a pohotově i vysoké pokuty! U nás se význam existence lesů pro naše fyzické i duševní zdraví krátkozrace podceňuje snad v zájmu ekonomických „stále se měnících“ nařízení. Jen snad v období hub si „vrchnosti“ na lesy přece jen vzpomenu: že si tam vylepší svoji psychiku, vyčistí hlavu, zažívání, protáhnou kostru a ztratí nadbytečná kila, zapomenou na stresy, na vždy chytrou televizi, na mobil; pořádně se unaví a ráno „skáčou odpočatí z postele“. Jako pamětník musím prohlásit, že společenské postavení a uznání lesáků se podle mého soudu ve žlutickém regionu za posledních 45 let, co tu máme chalupu, umenšilo. Asi tomu napomohlo vystěhování ředitelství státních lesů. Kde jsou ty doby, kdy dominovali lesáci s myslivci a statkáři s myslivci? Jejich plesy, hony, brigády a jiné společenské akce ustaly, už nejsou v módě, ani ozdobou kulturního života města a regionu. Kdo dnes ví, co to byla slavná „Žlutická točená“? Žlutičáci už nejsou takoví patrioti, jako bývali jejich tatíci nebo dědové. Asi je to tím, že jsem vedle těch douglasek dost zestárl a ony si rostou a rostou, protože tu mají čisté a krásné prostředí. A to si přece musíme zachovat i do budoucna!

Děkuji za rozhovor.

Marie Růžková

jsou opatření adekvátní k probíhající klimatické změně a zároveň zda berou v potaz, že se týkají kulturní krajiny. Senátoři se také ptali na zdravotní stav lesů, zda jsou dostatečné zásoby osiva a sadby na zalesnění pokalamitních holin, jak ministerstva zemědělství a životního prostředí řeší otázku změny druhové skladby dřevin našich lesů a jak bude řešena s tím související nutnost snížit vysoké stavy zvěře. Předseďa Komory soukromých lesů Richard Podstatzký Thonsern zdůraznil, že vlastníci lesů potřebují od státu v této nelehké době zejména finanční pomoc na kácení stromů napadených kůrovcem a následné zalesnění ploch, a kvalitní legislativu. Na tiskové konferenci, která následovala po jednání výboru, předseda SVOL František Kučera uvedl, že současná situace není dílem posledních měsíců, ale začala se projevovat již v roce 2015. Politici jí však nevěnovali patřičnou pozornost. Připomněl, že téměř 100% příjmů vlastníků lesů tvoří příjmy z prodeje dřeva a zvažovaný zákaz úmyslných těžeb bez jakékoliv kompenzace by vlastníkům lesů znemožnil prodej cennějších sortimentů, dále ztížil jejich ekonomickou situaci a prakticky zastavil likvidaci napadených stromů. Na tom, že je pomoc vlastníkům lesů při zvládání kůrovcové kalamity nezbytná, se pak ve svých vystoupeních na tiskové konferenci shodli i všichni přítomní senátoři.

(red)

VE ZKRATCE

- 3. října uspořádal SVOL v Praze tiskovou konferenci tematicky zaměřenou na dopady sucha a kůrovcové kalamity na lesní majetky obcí, církví a soukromých osob, na reálné omezení ekologických i společenských funkcí lesů, riziko destabilizace českého venkova a účinnost nástrojů státu na podporu nestátního lesnického sektoru z pohledu SVOL. Mezi hlavními požadavky vlastníků lesů zaznělo: vyčlenit odpovídající finanční prostředky v rozpočtu ČR a kompenzovat úhradu ztráty zpeněžení ve výši cca 3000 Kč/ha, zvážit změnu zákona o dani z příjmu či udělení výjimky ze zákona o rezervách, snížit DPH u palivového dřeva na 10%, eventuálně na 0%, posílit pozici lesního hospodářství v rámci MZe, vytvořit strategii pro postup státu při vzniku jakékoliv kalamity v lesích, stanovit jasné zadání pro státní podnik a zahrnout platby za ekosystémové služby mezi pobídky v oblasti obhospodařování lesů, jak to doporučuje členským státům i Lesnická strategie EU. Po skončení tiskové konference proběhlo pravidelné zasedání republikového výboru SVOL a příprava na jednání s ministryní financí ohledně výše uvedených požadavků.
- 7. listopadu se uskutečnilo jednání Zemědělského výboru Poslanecké sněmovny, které se krom jiného zabývalo návrhem státního rozpočtu na r. 2019. Za SVOL se jednání zúčastnil člen předsednictva Radomír Charvát. Zdůraznil, že kůrovcová kalamita je v současné době kalamitou ekologickou, ale zároveň kalamitou ekonomickou. Připomněl, že pokud se nebude v zákoně lhůtě zalesňovat, nastane opravdový problém s vodou a celá společnost teprve pochopí význam lesů. Také někteří členové výboru vyjádřili obavu, že částka 1,15 mld. Kč, na kterou byla navýšena podpora lesního hospodářství z původních 620 mil. Kč, nebude na boj s kůrovcem stačit. Doporučovali v návrhu zákona o státním rozpočtu nárůst výdajů v dalších letech do oblasti vodního a lesního hospodářství „ošetřit“, aby Poslanecká sněmovna se zvyšujícími se náklady na tyto položky počítala. Podle ministra zemědělství není zavazování rozpočtu nutné. Na kritiku zákona o zadávání veřejných zakázek, vypisování tendrů a výběrových řízení v lesním hospodářství, které brání včasnému zpracování kůrovcové kalamity by podle vyjádření pana ministra měl reagovat poslanecký návrh zákona o lesích a revize Dřevěné knihy, která končí v příštím roce.
- 8. listopadu se konalo druhé zasedání Platformy lesního hospodářství. Tématem setkání byla aktuální novela lesního zákona ve vztahu k probíhající kůrovcové kalamitě a diskuse nad dalšími změnami tohoto legislativního předpisu v budoucnu. Za SVOL byl jednání přítomen člen předsednictva Radomír Charvát. Největší diskusi vyvolal návrh na prodloužení doby zalesnění a zajištění pro kalamitní holiny ve smrku. Poskytnutí plošné výjimky na dobu zalesnění a zajištění ustanovením zákona nebylo přijato, účastníci doporučili přiměřené prodloužení těchto lhůt v kalamitních oblastech s přesnou definicí.
- 29. listopadu zasedal v Rytířsku republikový výbor SVOL, aby zhodnotil výsledky dosavadních jednání s vedením ministerstva zemědělství a členy parlamentu v otázce sucha a kůrovcové kalamity a odsouhlasil další postup vlastníků lesů. Jednání se zúčastnil náměstek ministra zemědělství Patrik Mlynář. Vzhledem k dohodě ministerstev a ukončení prací na novele vyhlášky 55/1999 Sb. podpořil republikový výbor SVOL návrh člena iniciovat otevření náhradové vyhlášky č. 335/2006 Sb. a novelizaci jejích zastaralých sazeb. Na jednání byly také definovány základní požadavky SVOL na připravovanou Koncepti lesního hospodářství v ČR do r. 2033 a plán akcí na příští rok. Projednána byla také úprava stanov SVOL související se vznikem Komory církevních lesů a jejího vstupu do SVOL v příštím roce.

Ing. Marie Růžková
tajemnice SVOL

Invazní nepůvodní druhy v chystané novele zákona

Koncem roku 2016 započalo Ministerstvo životního prostředí s pracemi na implementaci Nařízení EP a Rady č. 1143/2014 k invazním nepůvodním druhům do našeho právního řádu. První informace, které se tehdy díky ČMMJ objevily mezi uživateli pozemků, vedly poměrně oprávněně k obavám, že s implementací uvedeného nařízení se „sveze“ i dlouholetá snaha orgánů ochrany přírody o omezení druhů sice neinvazivních, u nás prakticky zdomácnělých, přesto nepůvodních (daněk, muflon, jedle obrovská, douglas-ka, amur, apod.).

Tyto obavy vedly zainteresované, tj. myslivce, rybáře, včelaře, zahrádkáře, vlastníky nestátních lesů i správce státních lesů a zemědělce, k založení neformální spolupráce tzv. „hospodářů v krajině“. Společný postup pak přesvědčil vedení MŽP, že s touto skupinou je třeba počítat a zejména s ní na dalším postupu implementace spolupracovat. Tato spolupráce a společná činnost MŽP a MZe vyústila do návrhu novely zákona č. 114/92 Sb., o ochraně přírody a krajiny, který ustanovení přímo proveditelného nařízení EU zapracovává do našeho právního řádu. Součástí „Nařízení“ je i evropský seznam invazních nepůvodních druhů, přičemž „Nařízení“ umožňuje i vznik tzv. národních seznamů. Hospodáři v krajině nejprve vypracování národního seznamu jednoznačně odmítali s tím, že není v našich podmínkách nutný. Ani teď, v období před mezirezortním projednáváním novely, nejsou všechny jejich pochybnosti předpokládáné při budoucím užití návrhu zákona rozptýleny. Pro zástupce vlastníků lesů je důležité, jestli se návrh bude, nebo nebude dotýkat i dřevin s hospodářským významem. Návrh zatím počítá s tím, že jedinou „dotčenou“ dřevinou by mohl být pajasan žláznatý, který zejména v intravilánech obcí má určitý potenciál invazního druhu. K závěrečnému souhlasu vlastníků lesů s návrhem novely ale bude zřejmě nutné dopracovat znění novely tak, aby bez jakéhokoliv náznaku rizika postihu umožňoval zejména v období nastupující klimatické změny využít naplno vlastností i tzv. introdukovaných dřevin.

Ing. Petr Jelínek
odborný poradce SVOL

Recertifikace PEFC aktuálně

Ke dni 30. září 2018 ukončilo „Sdružení vlastníků a správců lesních majetku v ČR“ další etapu recertifikace regionu systémem PEFC, jinými slovy obměnu vydaných certifikátů, jimž právě k tomuto datu skončila platnost. V minulém období byly systémem PEFC v ČR certifikovány lesy o výměře 1 811 407 ha, což je 70% všech lesů v republice. V rámci recertifikace bylo podáno 578 žádostí o vydání certifikátu na výměru lesa 1 774 305 ha. Je zde vidět mírný pokles výměry, asi ve výši 38 tis. ha. Důvodem je několik žádostí, řádově v tisících hektarech, které jsou technickou komisí dosud prověřovány - žádosti byly neúplné a byly vráceny k doplnění. Zbývající pokles jde na úkor lesů vydaných státem církvím, kdy se vydání lesů vlivem soudních pří opožděje, nebo církve jako noví vlastníci nemají dosud zpracovaný LHP. Úbytek z těchto důvodů by asi byl i vyšší, je však vyrovnáván žádostmi majetků, které se k systému certifikace lesů PEFC nově hlásí. V přípa-

dě, že se do certifikačního systému PEFC přihlásí po vyřešení shora uvedených problémů i všechny církevní majetky, v dalším období se výměra lesů certifikovaných systémem PEFC mírně zvýší.

Ing. Petr Jelínek
odborný poradce SVOL

Odborná exkurze po lesních majetcích ve východních Čechách

Ve dnech 28. – 30. srpna proběhla za podpory Ministerstva zemědělství a Státního zemědělského intervenčního fondu exkurze s názvem „Příklady dobré praxe z uplatňování PRV a výměna zkušeností s hospodařením v lesích v období klimatických změn na příkladech z východních Čech“. Cílem odborné exkurze byla především výměna zkušeností s hospodařením v lesích v období klimatických změn, ukázky dobré praxe u lesnických podniků, ale také příklady využití prostředků z Programu rozvoje venkova. V rámci exkurze bylo navštíveno celkem šest lesních majetků z oblasti severovýchodních Čech, zastoupeny byly jak soukromé (především šlechtické), tak obecní majetky. Celou akci organizačně zajišťovalo SVOL, konkrétně paní Marie Růžková, která se tohoto úkolu zhostila naprosto perfektně.

Obnova porostů u LDO Vysoké Chvojno

První část exkurze nás dovedla na lesní majetek Lesního družstva obcí Vysoké Chvojno (LDO), kde nás provedl jeho ředitel pan Radomír Charvát. LDO zde hospodaří na výměře cca 4 800 ha od roku 1995, převažují BO (50%) a SM (25%) porosty vzniklé po kalamitě v roce 1929 (1.–2. LVS, 260m n.m, roční srážky 650mm, půdy oglejené nebo kyselé, roční etát 31 000 m³). Ukázán byl zajímavý přístup v obnově porostů, kde na holé ploše byla do oplocenky zalesněna DG jako kostra porostu (1 000ks/ha) a zbývající počet doplnila přirozená obnova (BO, MD, BR). Kultura byla prakticky po 4 letech od těžby již zajištěna (LT 1M7). Záměr je DG poté vyvětlovat na výšku 5m a tím sledovat ekonomický efekt tvorby cenných sortimentů v mytním věku. Přestože jim zákon na HS13 dovoluje až dvouhektarovou holinu, tak její použití bylo na majetku zatím jen ojedinělé – v případě usychající BO. Pan Charvát měl i přesvědčivý náhled na řešení situace v oblasti semenářství a školkařství, kde pro umělou obnovu si zásadně sbírají osivo sami ve vlastních lesích, hlídají si provenienci a školkař jim sazenice vypěstuje jako službu. V některých případech se dostává natolik početná přirozená obnova (až 400 tis. ks/ha), že musejí přistoupit k protrhávání náletu, aby se po pozdější silnější prořezávce zbývající jedinci na ploše nezohýbali. Podle názoru pana Charváta bude i v budoucnu nosnou dřevinou na majetku LDO nadále BO a SM. DB zde na převažujícím SLT 3K má průměrnou až podprůměrnou kvalitu, tzn. je možné očekávat jen slabou kulatinu a zbytek bude tvořit palivo. LDO má pro pěstební činnost dvacet vlastních zaměstnanců a tři těžební skupiny. Lesníci využívají v obnově také podrostní a násečné formy hospodaření a i v případě náseků na volné ploše ponechávají několik MD nejenom pro přirozenou obnovu, ale i z důvodů estetiky lesa. U obnovy DB porostů doporučuje snížení zakmenění až na 0,3 (někdy stačí odstranit usychající BO a nekvalitní DB), ale jakmile se objeví nálet, musí dojít k domýcení mateřského porostu, jinak by DB nálet zmizel. V minulosti byly v rámci PRV pořízeny dva traktory, naviják, vyvážecí vlek a pro přirozenou obnovu talířová půdní fréza. Pro podzimní kolo žádostí z PRV na lesnickou techniku ale LDO s podáním žádosti nepočítá – raději použijí prostředky pro tvorbu rezerv.

V Kolowratských lesích

Dále jsme zavítali na exkurzi do Orlických hor na majetek pana Jana Kolowrata Krakowského. Výměra majetku je cca 5 400 ha, kde lesník má úsek o velikosti přibližně 770 ha. V druhové skladbě převažuje zastoupení SM (85%), 7% BK, 2% kleč. LVS je od 2. do 8. s převahou v 5. a 7., roční srážky 800 – 1 300mm, kde významný podíl tvoří horizontální srážky (až 30%). Přibližně polovina majetku je v pásmu imisních oblastí A a B, projevují se také vysoké depozice dusíku (nedostatečně vyztřelé letorosty – škody mrazem - zlomy). Roční etát vychází na 43 tis. m³, myslivost je provozována ve vlastní režii (3 honitby). První ukázka byla zaměřena na obnovu mytních SM porostů. Pod horní SM etází byl kompaktní nárost BK. Hospodářský cíl vlastníka (podložený ekonomickým modelem) je však orientován nadále na SM hospodářství, BK je zde cíleně potlačován – vyřezáván a materiál vynášen nebo drcen, pouze v části porostu byl ponechán BK kotlík, na zbylé ploše proběhla umělá obnova SM. Poutavý byl přístup k ochraně lesa proti jelení zvěři – krom zvěřních políček a pravidelného mulčování příkopů okolo lesních cest, na kterýchžto plochách se zvěř ráda paství, je provozována přezimovací obůrka, aplikována mechanická (zraňování kůry) nebo chemická (nátěry kmenů) ochrana proti loupání a vypláceno motivační zástřelné za holou zvěř. Dále jsme mohli shlédnout opravu lesní cesty z penetračního makadamu hrazenou z PRV (dopravní infrastruktura) či rekonstrukce SM porostů. Na další ukázce byl prezentován pilotní projekt hrazený z OPŽP na snížení podílu kleče, kde na celkem 36 plochách (5,6 ha) byly zahájeny přeměny klečových porostů (frézování kleče) na smrkové se zastoupením i ostatních dřevin. Z informací vyplynulo, že je výhodné po frézování jednu zimu počkat kvůli snížení škod klikorohem.

V lesích Kristiny Colloredo-Mansfeldové

Další den jsme se vydali na exkurzi po lesním majetku Kristiny Colloredo-Mansfeldové, opočenská část, s výměrou cca 4 500 ha, kde nás osobně prováděli ředitelé správy lesů Ladislav Šimerda a Milan Vondřejc. První ukázka byla v lužním lese Mochov, který je současně bažantnicí. Jde o území historicky obhospodařované jako pastviny, nyní jsou zde několikaetážové porosty, tvrdý luh – DB, JL, LP, KL, keřové patro – střemcha + ost., bohaté bylinné patro. Podíl DB se zde za posledních 50 let snížil o 20% (marné čekání na přirozenou obnovu), nyní se zde hledá a zkouší optimální forma obnovy k opětovnému zajištění většinového podílu DB v cílové skladbě. Zkušenosti ukazují, že maloplošné formy obnovy nejsou pro DB vhodné – jedinci nemají dostatek světla (trpí usycháním a netvárností). Alternativou mohou být pruhové clonné seče prostřednictvím dvoufázové clonné seče (tj. zrychlený obnovní postup) nebo okrajové holé seče s výsadbou DB a JL do oplocenek (výhodné i pro prostorovou úpravu bažantnice). Lesní hospodářství zde negativně ovlivňují požadavky ochrany přírody na ponechání samovolnému vývoji, které by zjevně vedly k znemožnění dosažení požadovaného podílu DB a tím paradoxně k ohrožení předmětů ochrany. Další ukázka proběhla v oboře Opočno, kde je přes 40 let vedena snaha skloubit intenzivní vliv zvěře s lesním hospodařením. Zajímavý zde byl přístup k realizaci průběžného odlovu a to zásadně jen jediným (max. dvěma) pracovníky (jednotný pohled). Byly zde představeny také přeměny smrkových porostů, sledování výchovných zásahů v DG, ale upozorněno bylo i na potenciální škůdce na DG. Další zastávka byla v Jírovství, kde po vzniku mezer vlivem nahodilých těžeb z roku 2015 a nově po kalamitě Herwart z podzimu 2017 proběhla výstavba oplocenky. Na ploše je patrně bohaté přirozené zmlazení JD, ale i dalších dřevin (DBZ, KL, DG), pro jeho odrůstání je však nutné plochu oplotit (zvěř mufloní

pokračování na str. 8. »

i srnčí). Poslední ukázkou na majetku byla lokalita Bolehošť – Sigmondův porost s výzkumnou plochou dlouhodobého převodu na výběrný les. Díky odumírání JD od 70. let minulého století, které bohužel po roce 2015 dále pokračuje, a současnému skokovému snížení srážkových úhrnů (původně 620-650mm, v roce 2015 jen 308mm) se převod nezdařil – pro JD zde zjevně nejsou optimální podmínky, podařilo se zde však dosáhnout bohaté porostní struktury.

V lužním lese Mochov (lesní majetek Kristiny Colloredo-Mansfeldové)

Návštěva lesního majetku Alexandry Hardegg

Odpolední exkurze byla uskutečněna na lesním majetku paní Alexandry Hardegg, LHC Týniště nad Orlicí s výměrou cca 2 250 ha. Na majetku převažuje BO (50%), dále SM (27%) a DB (9%), LVS 1. a 2., roční etát 14 tis. m³. Převažuje hospodářský způsob pasečný, přirozená obnova je podporována naoráváním talířovou půdní frézou. Na majetku jsou dva revírníci, kde každý z nich má k dispozici jednoho mechanizátora. Z PRV byl před sedmi lety pořízen malý vyvážecí traktor zn. Vimek s výkonem vyvážení 400 m³/měsíc užívaný v kombinaci s těžbou pomocí JMP. Na majetku je vyhlášeno několik zvláště chráněných území – PR U Houkvice, PP Gloriet, PP Zadní Machová, které jsou zároveň evropsky významnými lokalitami Natury 2000 a kde se hospodáří podle plánu péče. Zakončení exkurzního dne se uskutečnilo prohlídkou zámku v Častolovicích včetně přilehlého parku, zookoutku a obory.

Na lesním majetku Barton-Dobenin

Poslední den exkurze byl v dopoledním programu směřován na majetek pana Michaela Josepha Barton-Dobenin o výměře 1 911 ha. Zastoupení dřevin – jehličnaté 77% (z toho 64% SM), listnaté 23% (z toho 13% BK). Současný etát 14 500 m³, výhled těžeb příštího decennia je stanoven na 20 tis. m³, což je nyní kvůli nahodilým těžbám hodně nejisté. Nadmořská výška 270–700m n. m., průměrné srážky 750mm (600 až 900mm), v roce 2018 zatím jen 248mm, přirozená obnova je dosahována na 30% výměry, zvěř srnčí, mufloní, někdy vysoká. Majetek má jen tři hajny a několik málo zaměstnanců. Inspirativní přístup byl u uvěťtování SM tyčovin, které bylo realizováno především s cílem udržení zaměstnanců v pěstební činnosti po celý rok. Ukázka byla i v jedné ze dvou lesních školek, které jsou bez dodávky elektřiny či vody a bez mechanizace (jen vyorávač) a kde všechny práce probíhají ručně. Na majetku se nachází také PR Peklo vyhlášená v roce 1997 na výměře 250 ha, z toho 30 ha bezzásahová zóna; nyní je žádána náhrady újmy na

30 ha bezzásahovosti, zbytek na omezení – prodloužení obmýtlí, atd. V rámci Natury 2000 byl požadavek na rozšíření na 300 ha, ale PR v první zóně nárůst dokonce na 50 ha.

Lesy Janeček

Odpolední blok exkurze proběhl v areálu firmy Lesy Janeček s. r. o. ve vlastnictví paní Soni Janečkové-Klímové. Bylo popsáno hospodaření v lesích – celková výměra cca 1 600 ha, 30% les hospodářský, 60% lez zvláštního určení (pásmo IO A a B), 10% les ochranný, zastoupení dřevin SM 83%, BK 7%, DB 2%, roční

etát 11 500 m³. V březnu roku 2018 bylo poškozeno 4 tis. m³. Lapáky už nejsou používány – v lese je dostatek atraktivního stojícího dříví. 90% dříví je dodáváno na vlastní pilu. LH zde negativně ovlivněno vysokými mzdovými náklady vlivem nedaleké automobilky v Kvasinách. V důsledku vysokých depozic dusíku trpí také stromy častými zlomy (i 3krát) a tak nejde použít harwestory, což dále prodražuje výrobu. Proběhla rovněž prohlídka pily v Sedlňově s jednou rámovou pilou, dvousměrným provozem, s ročními dodávkami 5–6 tis. m³ dříví v celých délkách z vlastního lesa, z toho na pořez jde cca 4 tis. m³. Inspirativní byl popis výroby orientovaný na místní odběratele (tesaři, paletáři, stavebníci), kde pila zajišťuje i rozvoz, výrobu přířezů, šalování, pažení pro silničáře, atd. Pila se zabývá také výrobou palivového dříví na štípacím automatu pořízeném z dotací. Velmi příjemné zakončení proběhlo při kávě s paní Janečkovou na jejím zámečku v Kvasinách.

Závěrem nutno dodat, že celá exkurze byla bez nadsázky „našláplá“ informacemi a praktickými ukázkami, všichni hostitelé byli velmi sdílní a otevření jakýmkoliv dotazům a diskusi. Pro další debatu se nám tak limitem stával často nedostatek času. Velmi potěšující byla i pohostinnost představitelů lesních majetků. Počasí pro exkurzi nám také přálo a řidič autobusu při projíždění úzkými lesními cestami projevils nejenom cit očního chirurga, ale především patřičnou dávku trpělivosti. Celá exkurze byla velmi inspirativní a myslím, že každý z účastníků si z každé z ukázek odnášel plno informací a také různých pohledů či zkušeností s řešením různých problémů v lesním hospodářství. Hojný počet účastníků i v závěru srpna potvrdil, že lesníci nechtějí ustrnout jen na řešení následků, ale chtějí hledat řešení pro budoucnost a že k tomu dokáží i v tak nelehké době sdílet své zkušenosti a společně tak čelit dopadům klimatických změn. Vřelé díky organizátorům za tak perfektně zvládnutou akci.

Ing. Pavel Čacký,
zástupce ředitele ŠLP Křtiny

Intenzivní podrůstání mýtních SM porostů bukem (Jan Kolowrat Krakowský)

Čtyřletá kultura - výsadba DG do kostry, zbytek přirozená obnova (LDO Vysoké Chvojno)

Přeměny klečových porostů (Jan Kolowrat Krakowský)

Příprava půdy pro přirozenou obnovu talířovou půdní frézou (Alexandra Hardegg)

Zájemci o členství ve SVOL jsou vítáni. Pro další informace se obraťte na naši kancelář v Pelhřimově, nebo navštivte webové stránky www.svol.cz.

Vydává: Sdružení vlastníků obecních a soukromých lesů v ČR, K Silu 1980, 393 01 Pelhřimov, IČO 45035652, tel./fax: 565 324 203, e-mail: info@svol.cz, vychází 3x ročně v nákladu 2000 ks. Odpovědný redaktor: Ing. Marie Růžková; za obsah příspěvků ručí autoři. Není-li uvedeno jinak, pocházejí veškeré použité fotografie z archívu SVOL. Registrováno Ministerstvem kultury ČR pod evidenčním číslem MK ČR E 17027. Vytisknuto na papíře certifikovaném PEFC.

